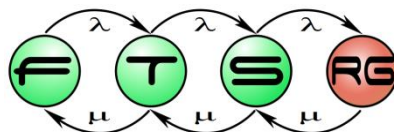

Valószínűségi modellellenőrzés Markov döntési folyamatokkal

Hajdu Ákos

Kiberfizikai rendszerek

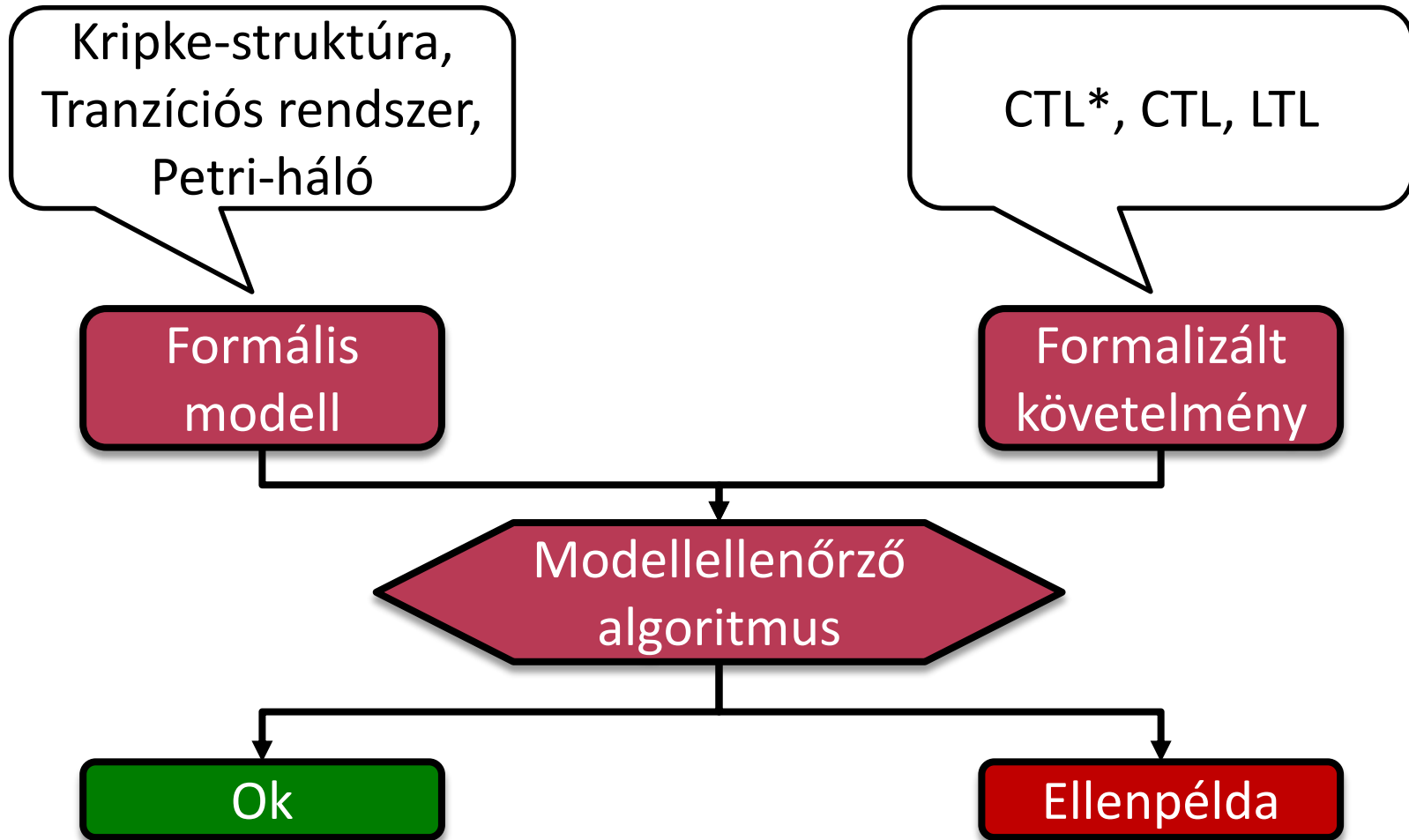
2015.12.01.

Forrás / Source

- Ez a prezentáció Christel Baier és David Parker előadásai alapján készült
- This presentation is mainly based on the lectures of Christel Baier and David Parker

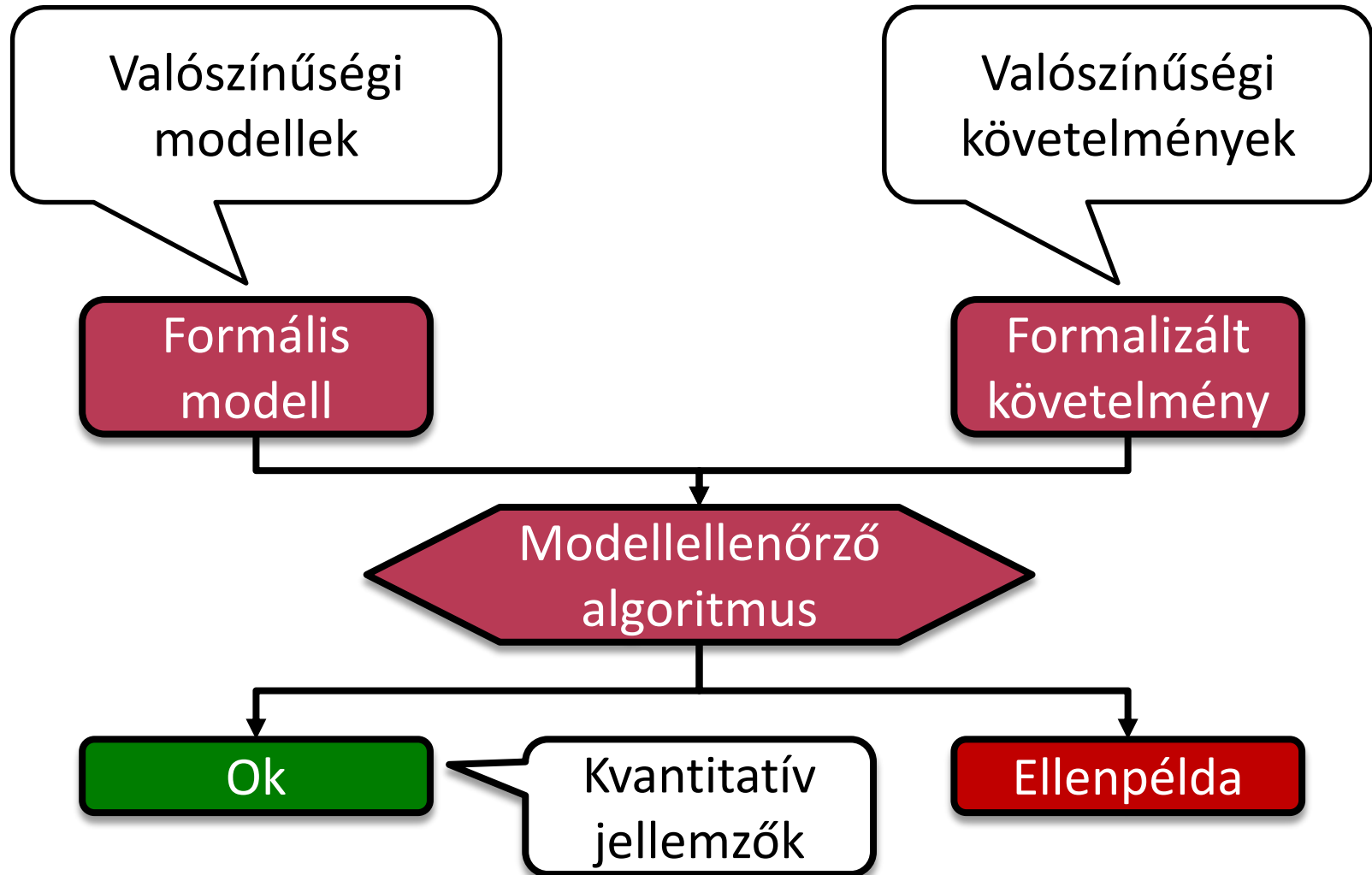
Ismétlés - modellellenőrzés

Motiváció

- Előre nem jelezhető, véletlenszerű viselkedés
  - Fizikai komponensek hibája
  - Üzenetvesztés
  - Megbízhatatlan szenzorok
  - Véletlenszerű back-off
- Kvantitatív jellemzők vizsgálata
  - Nem csak helyesség
    - Megbízhatóság, időzítés, teljesítmény
  - Pl.: *„Kisebb, mint 0,001 a valószínűsége, hogy a légzsák a trigger után 0,02 másodpercen belül nem nyílik ki.”*

Ismétlés - modellellenőrzés

Valószínűségi modellek

	Tisztán valószínűségi	Valószínűségi és nemdeterminisztikus
Diszkrét idő	Diszkrét idejű Markov-lánc (DTMC)	Markov döntési folyamat (MDP)
Folytonos idő	Folytonos idejű Markov-lánc (CTMC)	Folytonos idejű MDP, interaktív MC, valószínűségi időzített automata, sztochasztikus automata

Valószínűségi követelmények

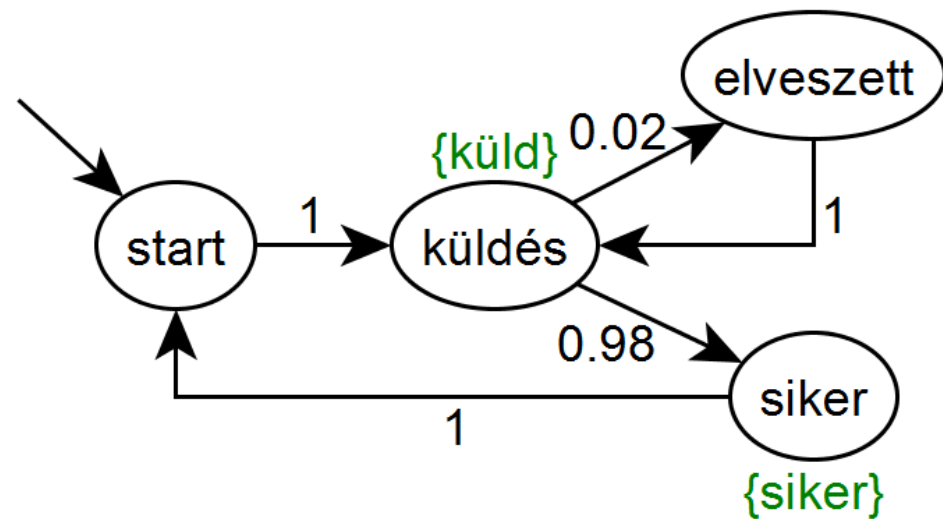
- Temporális logikák kiegészítése
  - Kvantitatív jellemzők: valószínűségek, időzítés, költség, jutalom
- Pl.: PCTL*: trigger $\rightarrow P_{\geq 0,999}[F^{\leq 20}$ nyílás]
- Numerikus eredmények
  - $P_{\leq 0,1}[F \text{ hiba}]$: „Hiba valószínűsége kisebb, mint 0,1?”
  - $P_{=?}[F \text{ hiba}]$: „Mennyi a hiba valószínűsége?”
- Egzakt eredmények
  - Nem szimuláció

DISZKRÉT IDEJŰ MARKOV-LÁNCOK (DTMC)

Diszkrét idejű Markov-láncok

- Diszkrét idejű Markov-lánc $DTMC = (S, P, L, \mu)$
  - S : állapotok (véges) halmaza
  - $P: S \times S \rightarrow [0,1]$ átmeneti valószínűség
    - Adott $s \in S$ esetén $\sum_{s'} P(s, s') = 1$
  - $L: S \rightarrow 2^{AP}$ címkézés AP halmaz felett
  - $\mu: S \rightarrow [0,1]$ kezdeti eloszlás
- Kiterjesztések
  - Pl. jutalom

■ Probabilistic Computational Tree Logic

○ Állapot kifejezések

- Atomi kijelentések (pl. küld)
- Boole operátorok (pl. küld $\wedge$ $\neg$ siker)
- Valószínűség: $P_I(\varphi)$
  - $I \subseteq [0,1]$
  - φ : útvonal kifejezés

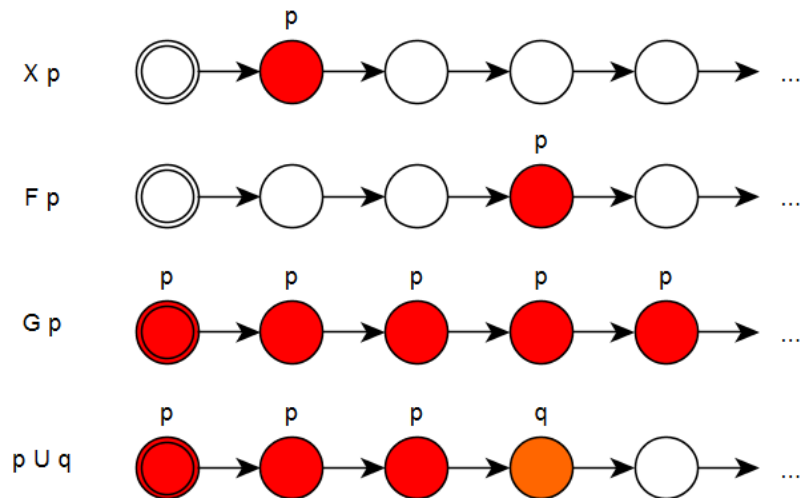
$$P_{=1} \leftrightarrow A$$

$$P_{>0} \leftrightarrow E$$

○ Útvonal kifejezések

- Állapot kifejezések
- Boole operátorok
- F, G, X, U

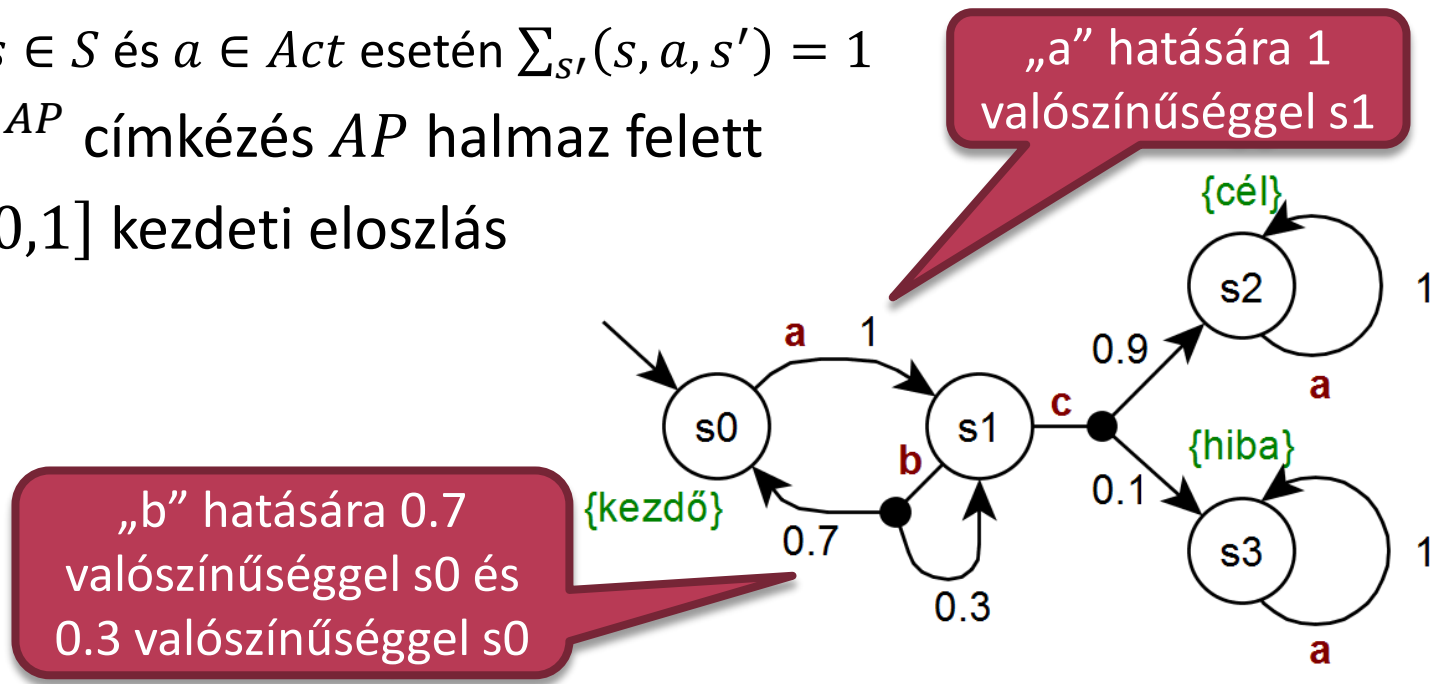
■ PLTL: egyetlen $P_I(\varphi)$

MARKOV DÖNTÉSI FOLYAMATOK (MDP)

Markov döntési folyamatok

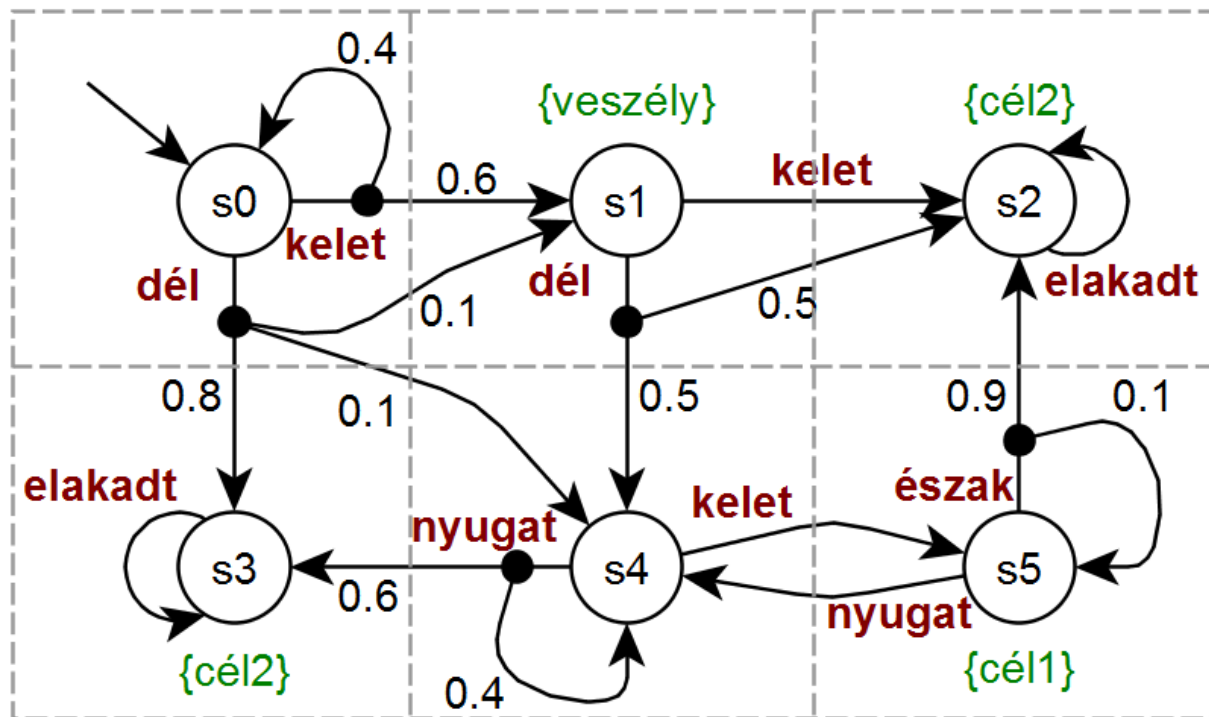
- DTMC kiegészítése nemdeterminizmussal
- Markov döntési folyamat $MDP = (S, Act, P, L, \mu)$
  - S : állapotok (véges) halmaza
  - Act : akciók (véges) halmaza
  - $P: S \times Act \times S \rightarrow [0,1]$ átmeneti valószínűség
    - Adott $s \in S$ és $a \in Act$ esetén $\sum_{s'} P(s, a, s') = 1$
  - $L: S \rightarrow 2^{AP}$ címkézés AP halmaz felett
  - $\mu: S \rightarrow [0,1]$ kezdeti eloszlás

Markov döntési folyamatok

■ Példa

- Robot mozgása egy terepen
- Akciók: robot döntései
- Valószínűségek: környezeti hatások, zavarok

Markov döntési folyamatok

■ Stratégia

- Nemdeterminizmus feloldása

- $D: S^* \rightarrow Act$

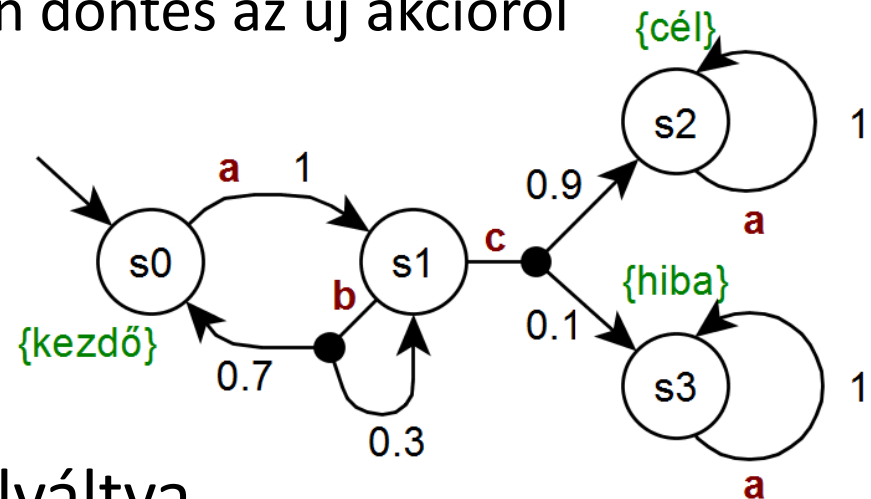
- Eddigi állapotsorozat alapján döntés az új akcióról

- Osztályozás

- Memóriamentes
- Véges memóriájú
- Végtelen memóriájú

- Példa: s1-ben „b” és „c” felváltva

- Véges memória

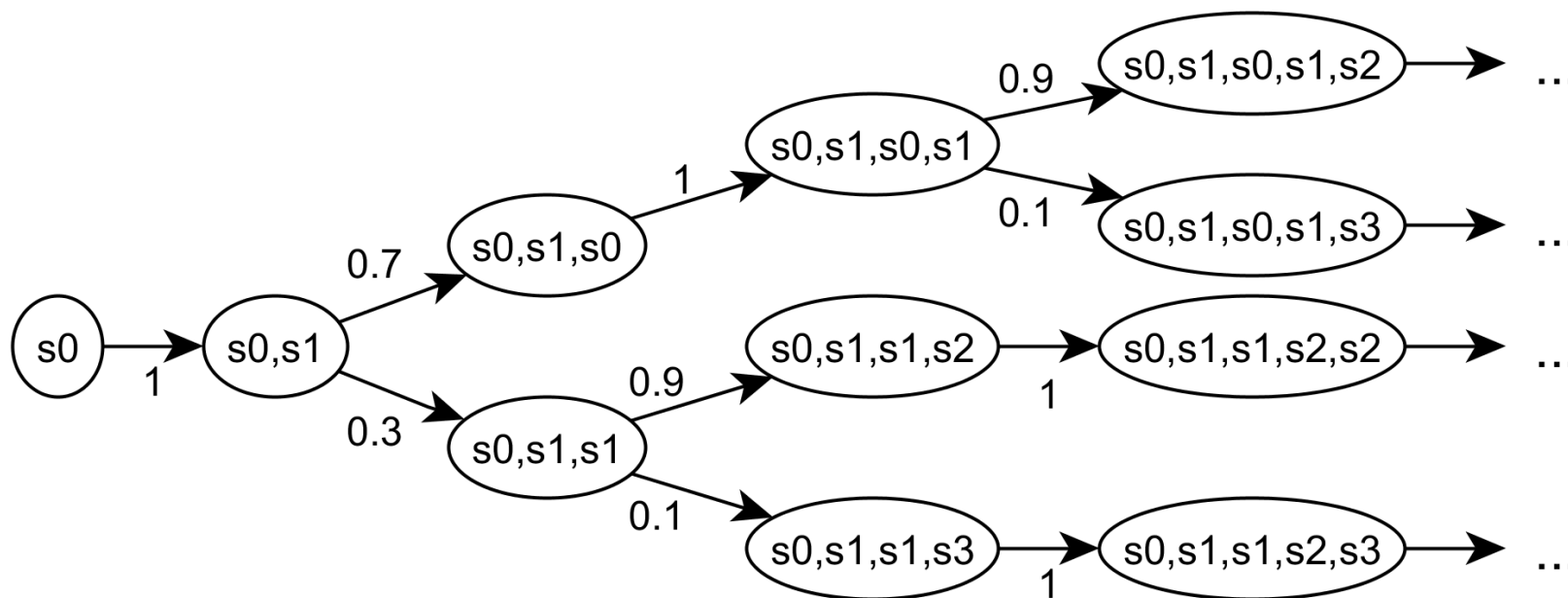
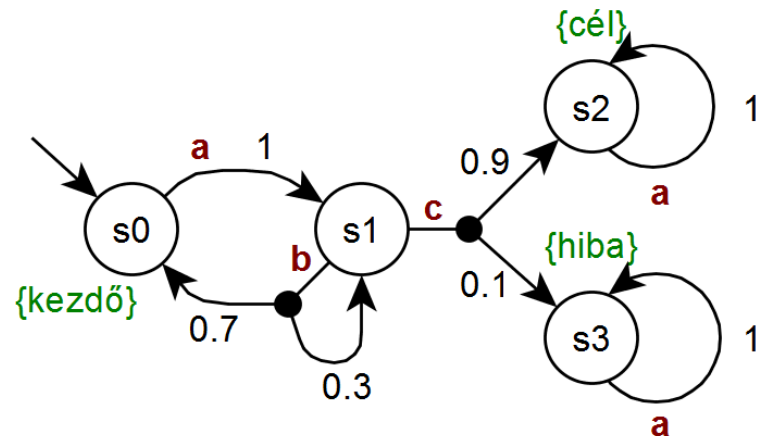
Markov döntési folyamatok

■ Stratégia

- DTMC-vé alakít

- Példa:

- s1-ben „b” és „c” felváltva

Valószínűségi modellellenőrzés

1. Verifikáció

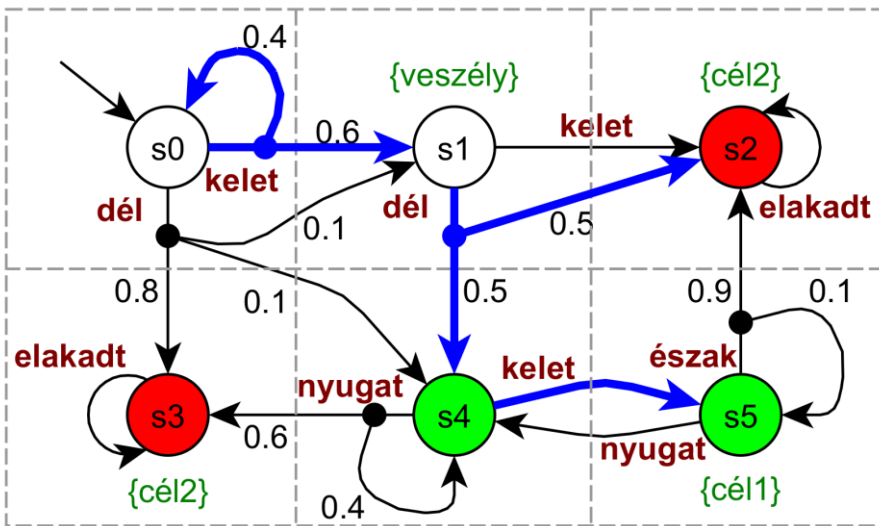
- Univerzális kvantálása a stratégiáknak
- $P_{\leq 0,1}[F \text{ hiba}]$: „*Kisebb-e a hiba valószínűsége 0,1-nél az **összes** stratégia esetén?*”

2. Szintézis

- Egzisztenciális kvantálása a stratégiáknak
  - $P_{> 0,1}[F \text{ hiba}]$: „**Van-e** olyan stratégia, amire a hiba valószínűsége 0,1-nél nagyobb?”
- Duális problémák
    - Optimális értékekre (min/max) visszavezetés

Példa – Elérhetőség vizsgálata

Optimális stratégia:

s0: kelet
 s1: dél
 s2: -
 s3: -
 s4: kelet
 s5: -

- $P_{\leq 0,6}[F \text{ cél1}]$ verifikáció
- $P_{\geq 0,4}[F \text{ cél1}]$ szintézis
- $P_{max=?}[F \text{ cél1}] = 0,5$
- Optimális stratégia
  - Memóriamentes
- Meghatározás
  - Gráf analízis
  - Numerikus módszerek

■ PLTL: Probabilistic LTL

- $P_{max=?}[(G \neg \text{veszély}) \wedge (GF \text{ cél1})]$: „Veszély elkerülése miközben cél1 látogatása végtelen sokszor.”
- $P_{max=?}[\neg \text{zóna3} U (\text{zóna1} \wedge F \text{zóna4})]$: „Zóna1, majd zóna4 látogatása zóna3 nélkül.”

■ Ellenőrzés

- φ formula átalakítása determinisztikus automatára: A_φ
- $M \times A_\varphi$ konstruálása és megoldása
  - Elérhetőségre vezethető vissza
  - Optimális stratégia: véges memória

További tulajdonságok

■ Költségek és jutalmak

○ Várható, akkumulált érték

- $R_{min=?}[F \text{ cél2}]$: „Optimális lépésszám cél2 eléréséhez.”
- $R_{max=?}[F \text{ vége}]$: „Worst-case várható idő a protokoll befejezésére.”
- Elérhetőséghez hasonló

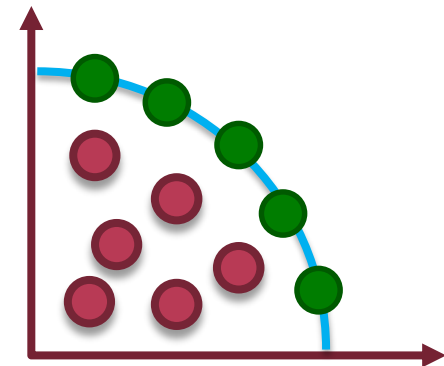
○ PLTL formula teljesítésének költsége

- $R_{min=?}[\neg \text{zóna3} \ U \ (\text{zóna1} \ \wedge \ F \ \text{zóna4})]$: „Zóna1, majd zóna4 meglátogatási idejének minimalizálása, közben zóna3 elkerülésével.”
- Automata módszer

KITERJESZTÉSEK

Többcélú modellellenőrzés

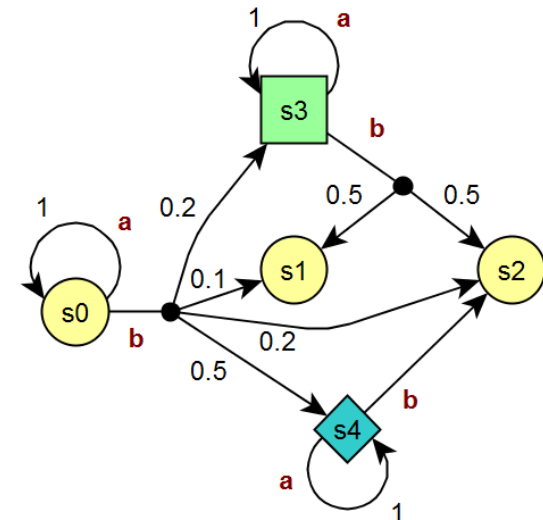
- „Trade-off” vizsgálata több cél között
- Megvalósíthatósági probléma
  - $multi(P_{>0,95}[F \text{ elküldve}], R_{>10}^{idő} [\text{akku}])$
    - „Van-e stratégia, ahol az üzenet 0,95 valószínűséggel el lesz küldve, miközben az akku élettartama több, mint 10 óra?”
- Numerikus probléma
  - $multi(P_{max=?}[F \text{ elküldve}], R_{>10}^{idő} [\text{akku}])$
    - „Mi a max. valószínűsége az üzenet elküldésének, ha az akku élettartama több, mint 10 óra?”
- Pareto probléma
  - $multi(P_{max=?}[F \text{ elküldve}], R_{max=?}^{idő} [\text{akku}])$

Több játékos

- Csomópontok játékosokhoz rendelve

- Döntés az akcióról

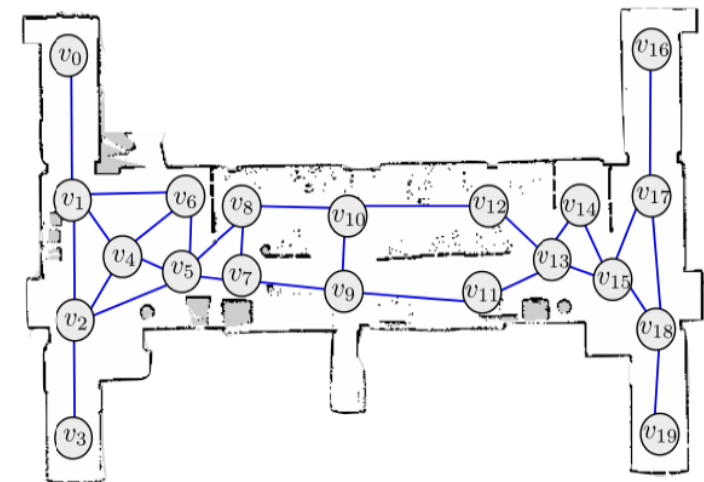

- Követelmény: rPATL

- Probabilistic alternating-time temporal logic with rewards
- $\ll C \gg \varphi$: létezik-e a C-beli játékosoknak olyan stratégiája, hogy φ teljesül a többi játékostól függetlenül
- $\ll \{1,2\} \gg P_{\geq 0,95}[F^{\leq 45} \text{vége}]$: „Tud-e az 1-es és 2-es játékos úgy együttműködni, hogy 0,95 valószínűséggel 45 időegység alatt befejeződjön a protokoll a többiektől függetlenül?”

Alkalmazás

- PRISM eszköz
  - Valószínűségi modellellenőrzés
- Alkalmazás
  - Robot navigáció
    - Bizonytalan környezet
    - Cél megfogalmazása PLTL-ben
    - Vezérlő szintézis

Hivatkozások

- Forejt, V., Kwiatkowska, M., Norman, G., & Parker, D. (2011). **Automated verification techniques for probabilistic systems.** In *Formal Methods for Eternal Networked Software Systems* (pp. 53-113). Springer Berlin Heidelberg.
- Kwiatkowska, M., Norman, G., & Parker, D. (2011, January). **PRISM 4.0: Verification of probabilistic real-time systems.** In *Computer aided verification* (pp. 585-591). Springer Berlin Heidelberg.
- Kwiatkowska, M., & Parker, D. (2013). **Automated verification and strategy synthesis for probabilistic systems.** In *Automated Technology for Verification and Analysis* (pp. 5-22). Springer International Publishing.
- <http://www.prismmodelchecker.org/>